

BOJAN MUNJIN

TAMO GDJE ZAVRŠAVA

Povodom dva nova uprizorenja

DRAMA MENTALITETA

Vidićevih drama *Octopussy*

ZAPOČINJE DRAMA

u zagrebačkom HNK-u

POLITIČKOG TRENUTKA

i *Veliki bijeli zec* u ZeKaeM-u

PREMIJERE

PORTRET

FESTIVALI

VOX

HISTRIONIS

MEĐUNARODNA

SCENA

TEORIJA

MI U SVIJETU

ANEKDOTA

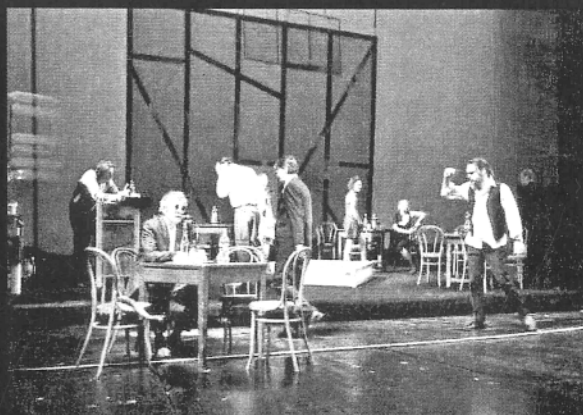
NOVE KNJIGE

SJEĆANJA

DRAME

Konačno se u hrvatskoj dramaturgiji pojavilo lice mladog čovjeka osjetljivog na suvremenost i naslonjenog na društvo u kojem živi. Taj *rob svijeta koji ga okružuje* je Ivan Vidić (38), Zagrepčanin koji je nakon studija dramaturgije na zagrebačkoj kazališnoj akademiji odlučio živjeti od svoga pisanja, iskusiivši ubrzo da svaki sličan civilizacijski napor u znanosti ili umjetnosti na ovim prostorima donosi samo patnju. Gledajući sebe i svoje kolege koji su jednako siromašni i nedovoljno priznati kao i on, Vidić je uvjeren da smo još uvijek predpolitičko društvo korskog pjevanja i kolektivne galame ili, kako sam kaže, država s greškom, u kojoj individualci samo smetaju. Nakon što su njegovi komadi *Harpa*, *Velika Tilda*, *Groznica*, *Ospice* i *Bakino srce* obišli i hrvatske i ponešto europske scene i nakon što mu je objavljena knjiga drama, on i dalje hoda gradom smatrajući svoje mjesto u javnosti tek privremenim pokušajem u društvu u kojemu ništa nije sigurno. Prošlo je, doduše, vrijeme kada nije imao ni prebijene pare u džepu, no danas

kada je uz Filipa Šovagovića najizvođeniji hrvatski mladi dramatičar, on i dalje nema zdravstveno osiguranje i ima jednako mračno lice. On sigurno nije tek turoban lik i vječno čangrizalo iz kakvog psihijatrijskog vodiča za početnike, nego jednostavno ne može ne vidjeti neprestano mračne ljude oko sebe, zasićene velikim idejama, iscrpljene društvenim lomovima, koji danas nevoljni oko bilo kakva angažmana žive u stanju duboke anestezije. *Mekdonaldizacija* je jedino u čemu smo u dosluhu s vremenom, gotovo indiferentno dobacuje Vidić. Poput prethodnih drama, i dvije najnovije, *Octopussy* i *Veliki bijeli zec*, proizlaze iz njegove traumatske veze s društvom u kojem živi i koje pokušava voljeti te iz osjećaja da ga se ova stvarnost duboko tiče. Dragovoljac Domovinskog rata, on društvo prepuno problema gleda otvorenih očiju i osjeća da u zraku postoji nešto trajno loše. On ne piše o onome što mu se sviđa, jer toga u svijetu oko njega ionako ima jako malo. On je domoljub koji u svojim dramama prolazi put od osude do prezira

I. Vidić, *Octopussy*, HNK, Zagreb, M. Vulić i S. Juraga

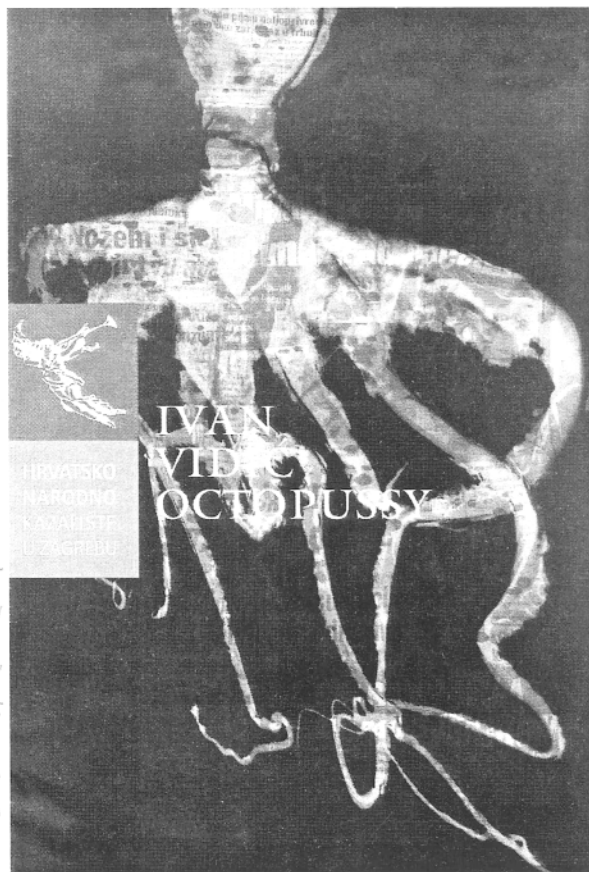
I. Vidić, *Octopussy*, HNK, Zagreb

prema vlastitoj sredini koje je spreman i odreći se, jer kao i u *Kumu* njegova pravila su jasna: za veliku vjernost on zahtijeva i veliku odanost. Vidić je svoje lice oblijepio blatom kako bi sugrađanima objavio da su pravednost, sloboda i poštenje njegovi čisti i nedvosmisleni uvjeti suživota s njima. O nedostatku tih vrijednosti ili o tragičnim ljudima bizarnog mentalnog sklopa govori *Octopussy*. Radnja ovog komada, smještenog u nigdini, između *Kmaca i raskrižja*, između *Didovog roga i Babine strane*, *podno planine i 23 kilometra udaljena od mora*, govori o tom naličju velikih ideja, patriotizma i busanja u prsa. Dva lokalna nasilnika, Andrija i Keko, koji teroriziraju cijeli kraj i koji su uvjereni u svoju predvodničku misiju, antimitski su junaci, izokrenuta kombinacija Edipa i Hamleta našeg mentaliteta u kojem

I. Vidić, *Octopussy*, HNK, Zagreb, B. Boban, Z. Zoričić, A. Šalinović

PREMIJERE
 PORTRET
 FESTIVALI
 VOX
 HISTRIONIS
 MEĐUNARODNA
 SCENA
 TEORIJA
 MI U SVJETU
 ANEGDOTE
 NOVE KNJIGE
 SJEĆANJA
 DRAME

nema ničeg velikog i u kome laž, provincijalna plitkost i nasilje zamjenjuju srčanost, poštenje i samoprijegor. Postupkom koji je kritika već nazvala *zgušnjavanjem*, Vidić svodi događaje, ljude, krajolik i datume na problem sumornog duhovnog okoliša koji je trajno prisutan bez obzira na konkretne događaje. Mračni, očajni ljudi, navikli na kukavičluk i smrad međuljudskih odnosa, njegovi su junaci okupljeni u krčmi kozmopolitskog naziva *Octopussy*, koja ima tako prepoznatljiv lokalni prijevod – *osam pičaka*. Ta krčma središnje je mjesto starija svijesti na ovim prostorima barem zadnje stoljeće; jedni se bore za opstanak i manevriraju na granici morala čuvajući sebe i svoje od zalutalih metaka, drugi su kibiceri užasa s grimasom na licu i figom u džepu, treći su osuđeni na ropski rad i poniženje, a četvrti, ovijeni plaštom nacionalnih heroja, zapravo su kukavne lokalne budale koje ne razlikuju ponos od nasilja. Društvo kojem nedostaje obrazac nade u pozitivnu društvenu promjenu, kako kaže sam Vidić, stavivši u podnaslov svoje drame slogan *Živiela Utopia*, i u kojem su lideri

HRVATSKO NARODNO KAZALIŠTE U ZAGREBU

IVAN VIDIĆ OCTOPUSSY

Režiserica, dramaturška obrada: IVICA BOBAN

Dramaturginja: SANJA IVIĆ

Scenografkinja: DINKA JERIČEVIĆ

Kostimografkinja: DORIS KRISTIĆ

Glazba: DARKO HAJSEK

Oblikovanje svjetla i projekcije: DENI ŠEŠNIĆ

Asistent režiserice: TOMISLAV PAVKOVIĆ

Asistentica scenografkinje: MARTA CRNOBRNIA

Asistentica kostimografkinje: TAJANA MEŠTROVIĆ

Koreograf borbi: ILIJA SMOLJENIĆ

Ležićna savjetnica: ĐURĐA ŠKAVIĆ

Suradnik na oblikovanju svjetla i projekcija: MARIN LUKANOVIĆ

OSOBL

Andrija: MLADEN VULIĆ

Gazda: ZVONIMIR ZORIČIĆ

Keko: SLAVKO JURAGA

Redar: ALEN ŠALINVIĆ

Noćar: BOŽIDAR BOBAN

Vrce: KRUNO ŠARIĆ

Anka: ANA BEGIĆ

Manda: HANA HEGDUŠIĆ

Letecija: IADRANKA DOKIĆ

Mladci: LUKA DRAGIĆ

Figovac: MIRO ŠEGRT

Glasić: NIKA KUŠELI

Gušarica: ZRINKA CVITEŠIĆ

Duh strica: DAVOR BORČIĆ

Duh tete: ROMINA VITASOVIĆ

Prikaza trgovca: VELIMIR ŠIPUŠ

Policijci: KREŠIMIR PLUKAVEC, KARLO KEGLEVIĆ,

STJEPKO DEVALD, MATIJA IVERKOVIĆ

Zandari u video projekciji: IVAN BRKIĆ, ZIJAD GRACIĆ,

BOŽIDAR OREŠKOVIĆ

Inspicijent: ROKO GRBIN

Supućica: DIVNA BORČIĆ

U PREDSTAVI GLAVNICI PJEVAJU: DIELLOVE SLEBERČIĆI SKLAIBRE
 JON FERNANDES ZAMBERG ZEPENKA, FERNANDEZ IGLAZIJA KIRILOVLA UDELANČA
 SVETI RIŠARĐ FERREZ, ROMANJE, TEKST: NIKOLAI NIKOLJEVIĆ, GLAZBA: TONČI HULIĆ
 DA JE SLADE ZASPILO, TEKST: VERA-SLAVA HULIĆ, GLAZBA: TONČI HULIĆ
 GENŠI, TEKST: VIKTORIJA HULIĆ, GLAZBA: TONČI HULIĆ
 ŽELIŠ I POTOČIĆ, TEKST I GLAZBA: DRANKO MIHAILOVIĆ
 NEKAD I KOD ŽALJE DO MOJEG BRATA, TEKST: URSULA BRITVIĆ, GLAZBA: STJEPAN MIHAILOVIĆ
 IZ OBLASTI TEATRIONALNE PJEŠKE
 JE, JE, ALI TO VRAG TI PAZ ODMA, TEKST I GLAZBA: TOMA BUBIĆ
 TA, TEKST: VERA-SLAVA HULIĆ, GLAZBA: TONČI HULIĆ
 VREMENI PITI I LEŽITI, TEKST I GLAZBA: SIBIŠKA VUČIĆ

(bez obzira na politička uvjerenja) konstantno Andrija i Keko, u šizofrenoj je poziciji razapetosti između ideala i stalnih razočaranja, od vremena Stjepana Radića pa do Domovinskog rata i današnjih dana. Izvedba komada *Octopussy* u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu u režiji Ivica Boban pogodila je nešto blaže i nešto niže od središta društvene samosvijesti u koju je Vidić ciljao. Umjesto da predstavu vodi paralelno na dva nivoa, onom zgusnutom i onom konkretnom, Bobanova je *Octopussy* predstavila kao incident iz kakve selendre bogu iza leđa s karakterističnim lokalnim likovima, obaveznim ubojstvom i nasiljem uz mnogo alkohola i psovki. *Ah, znamo kako je u našim seoskim krčmama petkom navečer*. Umjesto suzdržane, ali koncentrirane glume koja će pokazati arhetipsko lice jednog mentaliteta, gledali smo prikaz seoske makljaže uz puno šamaranja, povlačenja za kosu i mahanja šakama i pištoljima. Glumci Mladen Vulić, Slavko Juraga, Božidar Boban, Zvonimir Zoričić, Krno Šarić, Zrinka Cvitešić, Jadranka Đokić, Ana Begić, Nikša Kušelj i drugi našli su se usred te galame u procjepu između onoga što igraju i onoga što govore, sama predstava nepovratno je ostala bez naboja i poente, a Vidićev tekst koji u sebi posjeduje nešto od beketovskog mračnog apsurd i brehtijanske reske začudnosti odsklizao se tako u kontekst loše kopije brešanovske groteske na domaće prilike.

Tamo gdje završava drama mentaliteta započinje drama političkog trenutka. *Veliki bijeli zec*, posljednja Vidićeva drama, odigrana u Zagrebačkom kazalištu mladih, neka je vrsta završnog računa, konzekvencija svih naših zabluda, moralnih vratolomija i kulture kriminalnog ponašanja. Zato *Veliki bijeli zec* ima svoje konkretno vrijeme radnje i svoje konkretne žrtve. Svečana vojna parada na Jarunu netom nakon završetka rata trebala je biti trenutak u kojem su se ujedinila sva davnašnja nadanja, svi naponi i sve izvojevane pobjede. Trebao je to biti trenutak u kojem država činjenicom vlastitog ostvarenja iskupljuje svoje žrtve i daruje sebe svom narodu. Upravo taj trenutak fanfara, blještavila i svečanih odora početak je razočaranja i propasti onih koji su toj državi dali sve, a za uzvrat zatražili samo nešto malo dostojanstva. Satnik Lukša, kojeg odlično igra Sreten Mokrović, i njegova obitelj, kao uostalom i mnoge takve obitelji u realnom životu, platit će visoku cijenu za to što se, simbolično i stvarno, našao na začelju kolone u novoj društvenoj podjeli karata. Satnik *Lukša* ostat će bez posla, mirovine i obitelji te postati notorni alkoholičar kao i njegovi suborci, koje u sjajnim rolama predstavljaju Davor Borčić i Krešimir Mikić, no središnja žrtva *revolucije koja jede svoju djecu* bit će kći, studentica *Jela*, izvrsna Katarina Bistović Darvaš, koja će tragično skončati na rukama svojih roditelja, postavši tako Vidićevim simbolom nezaštićene mladosti pris-

Ivan Vidić, *Veliki bijeli zec*, ZeKaem, Zagreb

PREMIJERE

PORTRET
FESTIVALI

VOX

HISTRIONIS

MEĐUNARODNA
SCENA

TEORIJA

MI U SVUETU

ANEKDOTE

NOVE KNJIGE

SJEĆANJA

DRAME

Ijene jesti kiselo grožđe koje je zasadio netko drugi. Za razliku od komada *Octopussy* koji je baziran na kritici društava koja još nisu ušla u Europsku uniju i koja vjeruju da svijetom vlada muški princip znoja i nasilja, gdje žene služe samo kao objekti za šamaranje i uvrede, *Veliki bijeli zec* nose žene-žrtve koje patnjom i mazohizmom trebaju pokazati nakaznost pejzaža obrijanih zatiljaka. Uz sjajnu Katarinu Bistović Darvaš, korektna su bile Biserka Ipša kao njezina majka i Urša Raukar kao susjeda Sirka te fascinantna Ksenija Ugrina kao vlasnica kafića i Suzana Nikolić kao nova cura bivšeg dečka. Zahtjevnost zadatka redatelja *Velikog bijelog zeca*, Ivica Kunčevića, nije bila toliko u višeznačnosti problema, kao u predstavi *Octopussy*, koliko u fokusiranju na problem sam: izgleda li sloboda onako kao što smo nekad maštali o njoj. Tisuće razočaranih, nesretnih i upropaštenih stvarnost su ove zemlje i svaka predstava koja upire prstom u ovaj problem mora biti natopljena tom socijalnom žuči. Uz činjenicu da je *Veliki bijeli zec* uspjela predstava, ipak nije sigurno je li Ivica Kunčević koji je odgojen na klasičnom dramskom repertoaru i specijaliziran za mediteranski tip melankolije dovoljno vodio računa o tim tvrdim društvenim brojkama. Nešto slabije izvedbe u odnosu na težinu ova dva Vidićeva dramska teksta pokazala su da se Vidić ni unutar kazališne zajednice ne nalazi u središtu *main-*

I. Vidić, *Veliki bijeli zec*, ZeKaeM, Zagreb, Biserka Ipša, Urša Raukar

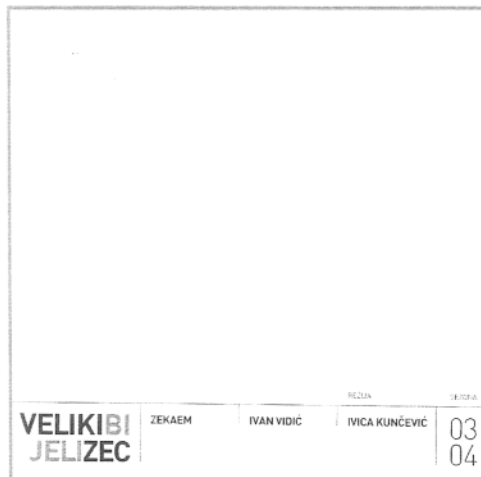
streama u sudaru s vlastitom društvenom savješću. Prijašnji Vidićevi komadi dokazali su njegovu darovitost i senzibilitet, *Octopussy* i *Veliki bijeli zec* pokazali su njegovu hrabrost i moralni integritet. U ovim komadima Vidić je pokazao da se mjera domoljublja ne sastoji u stalnom okretanju glave od neugodnih istina i u pljeskanju svakom farizeju koji se na javnoj sceni proglašava nacionalnim liderom, nego gledanjem u oči problemima koje su mnogi već stavili pod tepih.

I. Vidić, *Veliki bijeli zec*, ZeKaeM, Zagreb, Biserka Ipša, Sreten Mokrović

I. Vidić, *Veliki bijeli zec*, ZeKaeM, Zagreb, Katarina Bistrović Darvaš

**VELIKI
JELIZEC**

ZEKAEM

IVAN VIDIĆ

REŽIJA

IGROVA

IVICA KUNČEVIĆ

03
04

Ivan Vidić

VELIKI BIJELI ZEC

praznvedba: 3. i 4. veljače 2004

režija: IVICA KUNČEVIĆ
 dramaturgija: VJERAN ZUPPA
 glazba: NEVEN FRANGES
 scenografija: MILO JENKO SEKULIĆ
 kostimografija: DORIS KRISTIĆ
 oblikovanje svjetla: ŽORAN MIHANOVIĆ
 asistent scenografa: STJEPAN FILIPEC

teatar stvari i pojava
 laumaturgija, likovno rješenje i izbor glazbe: KRUNA TARLE

Jela 1: KATARINA BISTROVIĆ-DARVAŠ
 Jela 2: DORA POLIĆ
 Jurica 1: AMAR BUKVIĆ
 Jurica 2: MISLAV ČAVAJDA
 Otac: SPRETEK MOKROVIĆ
 Majka: BISERKA IPŠA
 Srka: URŠA RAUKAR
 Blaž: DAVOR BORČIĆ
 Maćo: KREŠIMIR MIKIĆ
 Profesor: Pjer MENIČANIN
 Jagoda: SUZANA NIKOLIĆ
 Protaznik 1: EDVIN LIVERIĆ
 Gazda: MARO MARTINOVIĆ
 Konobarica: KSENJA UGRINA
 Protaznik 2: RAJKO BUNDALO
 Jela 3/Bubnjarića: ANAMARIA PAVLJASEVIĆ / KATARINA JURIČIĆ

Bestijarij / teatar stvari i pojava: Fasade: KATARINA BUDAK//MARIJANA DELIĆ
 DARIO HLEVNJAK//NATALIJE MURAT//TANJA NOVAK//JELENA RADMANOVIĆ
 DAMJAN SIMIĆ//TENA SNAJDER//MARIJANA ŽUPANIĆ

inspicijent: KATARINA PUTAK
 izvršni producent: MIRNA ČUBRANIĆ

Zahvaljujem se prijateljima Željki, Nini, Tvrtku, Vrabu, Jasni Z.,
 koji su mi pomogli pri nastanku i oblikovanju ovog teksta. [Ivan V.]

